

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

2 Invitam sponso non det natam pater ulli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

C. XII. § Secunda conjugia, sicut & prima, licita esse probantur.

Item Augustinus lib. 2. contra aduersarium legum. & Prophetarum, c. 11.

DEUS & masculinum & feminam propagandi generis causa nuptiali castitate coniunxit, & secundas nuptias, quae in utroque i testamento permittuntur, licitas esse monstravit.

¶ Vtroque In originali est, novo quoque, cuius vere lectissimi sunt vestigia in aliquot Gratiani exemplaribus. Habent enim, uno quoque. Ac certe de veteri testamento nulla erat dubitatio. Sed non est imitatum, quoniam auctor glossa videtur legisse, utroque.

C. XIII. § De eodem. Idem super primam b epistolam ad Corinthios

QUOD si dormierit vir ejus. Non dicit, primus vel secundus, vel quortus, nec nobis definiendum est, quod non definit Apostolus c. Vnde nec ullas debeo damnare nuptias, nec eis verecundiam numerositatis auferre i. Dominus autem septemvirum non damnauit e, nec dicit, in resurrectione non damnabit e, nec dicit, neque nubent, neque nubentur. Vnde nec contra humane verecundiam sensum audeo dicere, ut quoties voluerint, nubant, nec ex corde meo quotieslibet nuptias condemnare. Quod dicitur univire, hoc & omni vidua [* Beatorum autem erit, si sic permanerit.]

¶ Gratianus retulit verba glossa ordinaria ad c. 7. prima ad Corinthios ex Augustino in libro de bono viduitatis, c. 11.

¶ Auferre. Antea erat, inferre. Emendatum est ex glossa, & B. Augustino, cuius verba referunt ceteri collectores.

QVÆSTIO II.

QUOD si autem aliqua nuptia cogenda nubere alicui, Ambrrosius testatur super epistolam primam ad Corinthios. Nubat, cui vult: tantum in Domino: id est, quem sibi aptum putaverit, illi nubat, quia invita nuptia solent malos proventus habere. [Tantum autem in Domino.] Hoc est, ut sine suspitione carpitudinis nubat, & viro sua religioni nubat.

C. I. § Iuramento patris non cogitur puella nubere, cui nunquam assensum adhibuit.

Item iudicium Urbani Papæ.

SI verum g esse confiterit, quod nobis legati Iordanis b Principis retulerunt, scilicet, quod ipse coactus & dolens filiam suam infantulam nolentem, fientem, & pro viribus renitentem, non assentientibus, sed valde dolentibus matre & parentela, Rainaldo Rodolii i filio desponsaverit, quoniam canonum & legum auctoritas talia sponsalia (ut infra ostenditur) non approbat, ne ignorantibus leges & canones, nimis durum, quod dicimus, videatur, ita sententiam temperamus, ut si Princeps cum filia, matris, & parentela assensu id, quod conceptum est, perficere voluerit, concedamus. Sin autem, legatus noster utraque partes audiat, & si nihil fuerit ex parte supradicti Rainaldi amplius, quod impediatur, ab ipso Iordane sacramentum, quod ita consent hęc, ut dicta sunt, accipiat, & nos canonum ac legum scita sequentes, deinceps non prohibemus, quin alii viro, si voluerit, predicta filia ejus nubat: tantum in Domino.

a Sent. ibid. lvo p. 8, cap. 269. Pannorm. lib. 8, cap. 22, & 61. b Glossa ord. ad c. 7. ejus epistola. c 1. Corin. 7. Sent. ibid. lvo p. 3. c. 268. Poly. l. 6. tit. 4. Pannorm. l. 6. ca. 39. d Matth. 22. e al. damnat. * 1. Cor. 7. f C. 3. ad ca. 7. g Sent. 4. distinet. 39. h al. Iordani, lvo p. 3. c. 73. Pann. l. 6. c. 108. i al. Rudele.

C. II. PALEA.

[Econtra Hormisda Papa scribit Eugenio Episcopo.]

TVA sanctitas a nos requisivit, frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium contrahere vult, si sine voluntate filii adulti facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non potest. Potest autem de filio nondum adulto, voluntas cuius nondum discerni potest, pater cum, cui vult, in matrimonium tradere: & postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino observare, & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxe fidei cultoribus, sanctum a nobis tenendum mandamus.

¶ Palea hac in Decretalib. est c. primum, ut de desponsationibus & in vulgatis quidem citatur ex Honorio: sed in prima Decretalium collectione, ex Hormisda, ut hic.

C. III. § Quorum unum futurum est corpus, utrum debet esse & animus: atq. idem nulla est iura copulanda alicui.

Item Urbanus II. Sanctio i Regi Aragonum.

DE b nepis tua conjugio, quam te cuidam militi datum necessitatis instante articulo sub fidei pollicitatione firmasti, hoc equitate dicente decernimus, ut si illa virum illum omnino, ut dicitur, renuit, & in eadem voluntatis auctoritate persistit, ut viro illi profusus se detegerit nuptiam, nequaquam eam invitam & renitentem ejusdem viri cogas conjugio sociari. Quorum enim unum corpus est, unus debet esse & animus: ne forte, ut ego, cum fuerit alicui invitam copulata, contra Domini, & apostolique præceptum, aut reatum dissidii, aut crimen fornicationis incurrat. Cuius videlicet peccati malum in eum redundare constat, qui eam conjunxit invitam. Quod pari tenore de viro etiam est sentendum.

¶ Sanctio] Sic est emendatum ex vetustis exemplaribus, Pannormia, & historiis Regum Aragonum. Nam antea erat, Saceratio.

C. IV. § Non licet deserere viro, quam præsens dotibus, & publica attestazione duxerit uxorem.

Item Nicolaus Redaldo Portuensi, & Joanni Fructensi Episcopo.

LOTHARIUS c Rex (in commonitorio i) profertur, Gualdradam se à patre accepisse, & fororem postmodum admisisse Huberti. Vbi primum diligenti investigatione inquirent, & si eundem gloriosum Regem predictam Gualdradam præmissis dotibus, curam relictibus, secundum legem, & ritum, quo nuptia celebrari solent, per omnia invenierit accepisse, & publica manifestatione eadem Gualdrada in matrimonium ipsius admissa est, restat, ut perseverentini, cui illa repudiavit, sit, vel filia Bosonis admissa. Sed qui idem gloriosus Rex metu Thierbergam admisisse se dicit, metu unius hominis, tantus Rex non debuit contra divinum præceptum in immane præcipitium mergi. In hoc certe se magis reprehensibilem ostendit, in quo amorem Dei, & mori mundi postposuit: cum nec etiam occisores corporis sint timendi, contra iustitiam hominem impellentes. Nihil itaque vobis aliud præcipimus, manifestatione sua eodem Rege convicto, nisi ut secundum canonice auctoritatem nostra vice freti, causam illius determinatis. Si vero minime probatum fuerit, Gualdradam fuisse uxorem legitimam, neque nuptias secundum morem celebratis, per benedictionem scilicet sacerdotum filio nostro Lothario exitisse conjunctam, suggerite illi ut non moleste ferat legitimam sibi (si ipsa innocens apparuerit) reconciliari uxorem. & infra. ¶ Præterea vos scire volo, quia præfata Thierberga Apostolicam sedem bis & ter appellavit, & se à præfato glorioso

a Extra de desponsationibus, c. 1. b lvo p. 8, cap. 24. Pannorm. c. 109. c lvo p. 8, c. 374.

Rege quæstia est in iure dejectam, & vi coactam falsum contra se composuisse piaculum. Nam eo tempore ad Apostolicam sedem libellum appellacionis suæ misit, in quo non quidem adhuc confessam, sed ut contra se falsum diceret crimen, cogi sese innotuit: insuper subiungens: [Quod si amplius compulsa fuero, scitote non veritate, sed timore mortis, & evadendi studio (quia aliter non possum) quod voluerint, dicam. Vos tamen meminerit estote mei hæc vobis insinuantis.] Unde vobis præcimus, ut cum eadem Thietberga ad condicendam synodum, sicut statimus, advenit, causam eius diligenti examinatione tractetis: & si ei obijciatur, quod illa se crimine aliquo admisisse confessam fuisset, & e contra illa violentiam se pertulisse proclamaverit, vel si inimicos iudices illos sibi fuisse testata fuerit, tunc illud renovetis iudicium secundum æquitatis normam, ut iustitiæ mole non opprimatur.

I. ¶ In communitario.] Hæc verba videntur accipienda quasi pro iudice, & sicut a ceteris: ut indicetur caput hoc sponsum esse ex communitario, quod Nicolaus legatus fuit Rodaldo Portuensi, & hanc: *Historia Episcopii dederit.* Nam totius capituli verba sunt ipsa Nicolaus legatus innotuit, quomodo se in ea causa gerere debent. Datum vero ad eos fuisse communitarium huic ipsi legato, Nicolaus in epistola ad Episcopos in Convivium congregatos, in apostolica bibliotheca SS. Patrum testatur his verbis: *Porro, quid de Lotam uxoris consueverimus (quoniam & de vobis solito scriptis prefatus sum) in epistolarum nostrarum, quas per fratres & Coepiscopos nostros, Rodaldum & Joannem in Galliam misimus, poteritis exemplaribus reperire. Quæ videlicet exemplaria una cum communitario, quod præfata fratribus nostris pro hæc eadem causa ad Lotarium Regem missis dedimus, per fratrem & Coepiscopum nostrum Odonem vestrae sanctitati transmittimus.*

¶ Cum necetam] Hæc verba non sunt hoc loco apud Ivo-
nam, sed quædam superius positi illa verba, admisisse se dicit, multa
interponitur, in quibus hæc continentur, licet alio ordine. Sed
in ipsam non est mutatum.
In auctoritatibus evidenter ostenditur, quod nisi libera voluntas, nulla est copulata alicui.

QUÆSTIO III.

¶ Videtur post partum sponsionem alius habere non va-
leant, auctoritate Eliberitani concilii, & a. monstratur.
quæ dicitur.

**C. I. ¶ De parentibus qui fidem frangunt
sponsaliorum.**
S qui a parentibus fidem frangerent sponsaliorum, tri-
centum tempore abstineant se a communione. Si tamen
idem sponsus vel sponsa in illo gravi crimine non a futu-
rim deprehensit, excusati erunt parentes. Si vero in eodem
fuerint vitio, & polluerint se consentiendo, superior sen-
tentia servetur.

¶ Non fuerint] In originali legitur sine negatione, itemq; a
quod fuerint, a quo præterea abest dictio, illo, scilicet, habet, in gra-
vi crimine fuerint deprehensi.

*Eos quæ non licet parentibus sponsalia filiorum suorum fran-
gere. Verum hæc de illis intelligendum est, quæ illorum consensu
conceduntur.*

CAUSA XXXIII.

¶ Vidam vir, cum non haberet uxorem, quandam
meretricem sibi conjugio copulavit, quæ erat ste-
rilis, nepis ingenui, filia originari: quarum cum
Pater alij vellet tradere, hinc avus eam copula-
vit, causa fetus incontinentie. Deinde hic pa-
trientia dicitur, ex ancilla propria filios sibi quæere cepit. Post-
ea.

ea de adulterio convictus & punitus, quandam rogavit, ut vi uxore
rem opprimeret suam, ut sic eam dimittere posset: quo facto quan-
dam infidelm sibi copulavit, ea tamen condicione, ut ad Christia-
nam religionem transiret.

1. Hic primum queritur, an meretricis licite ducatur in uxorem.
2. Secundo, an ea, quæ causa incontinentie ducitur, sit conjuncta appellanda.
3. Tertio, cuius arbitrium aliqua sequatur; an liberi avi, an originarii patris.
4. Quarto, si vivente uxore liceat alicui filios ex ancilla quæ-
rere.
5. Quinto, si ea, quæ vim patitur, pudicitiam amittere compro-
betur.
6. Sexto, si adulter adulteram possit dimittere.
7. Septimo, si vivente dimissa, aliam possit accipere.
8. Octavo, si infidelm sub præmissa condicione liceat alicui fide-
lum in conjugem ducere.

QUÆSTIO I.

¶ Videtur autem meretrix in conjugem duci non debet, mult-
tu auctoritatibus & rationibus probatur. Illa enim
quæ adulterio ea convincitur, nisi post peraltam peni-
tentiam, in conjugio consortio retineri non debet.

**C. I. ¶ Patronus turpitudinis est, qui uxorem
suam adulteram dimittere
voluerit.**

*Unde Ioannes Chryostomus, [id est, auctor operis imper-
fecti] homilia 32. ait super Matth. v. 19.*

Sicut a crudelis est, & iniquus, qui causam dimittit, sic
fatus est, & injustus, qui retinet meretricem. Nam
patronus turpitudinis eius est, qui crimen celat uxoris.

**C. II. ¶ Causa fornicationis non dimittat uxorem,
non tamen alteram ducat.**

Item Hicronymus in comm. ad c. 19. Matth.

Dixit & Dominus in Evangelio: [Quicumque dimit-
terit uxorem, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit,
merchatur: & qui dimissam duxerit, merchatur.]
Sola fornicatio est, quæ uxoris vincat affectum: imo,
cum illa unam carnem in aliam diviserit, & se fornicatio-
ne separaverit a marito, non debet teneri, ne virum quo-
que sub maledicto faciat, dicente scriptura e- [Qui adul-
teram tenet, stultus & impius est.] Vbiunque est igitur
fornicatio, vel a fornicationis suspicio, libera uxor di-
mittitur. Et quia poterat accedere, ut aliquis calumniam
faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptiarum
veteri crimine impingeret, sic priorem dimittere iubetur
uxorem, ut secundam prima vivente non habeat.

C. III. ¶ Sola viri fornicatio uxorem masculat.

*Idem in epistola Pauli ad Corinthios 1. c. 6. [in e-
glossa ordinaria.]*

In conjugio quis positus quæcunque peccata fecerit, non
propriam infucant conjugem: sed fornicatio uxorem
coquinat; ut jam non sit viro suo licita, sed quasi adul-
tera.

**C. IV. ¶ Qui uxorem suam dimittere adulteram
voluerit, duobus annis peniteat, si ex debi-
tum reddiderit.**

Item Ioannes Chryostomus.

Si quis uxorem suam invenerit adulteram, &
postea deinceps plaquerit habere eam in matrimo-
nio, duobus annis peniteat, ideo quia cum a dultera com-
missus sit, quæ adhuc crimine suo non est purgata: aut

a. Sent. 4. dist. 31. Ivo p. 8. c. 23. Pann. 1. 7. c. 8. b. Isidorus
de ecclesiastic. offic. l. 2. c. 19. Sent. ibid. Ivo p. 8. c. 43. Pann. 1. 7. cap. 7.
c. Proverbia. d. et. c. e. Glossa ord. ad eundem locum
Matth. in conc. Florentiensi, c. 10. Ivo p. 8. cap. 42. f. al. ad alie-
tatum.